

* دستور خدای سبحان به بندگان درباره دعا.

* خدای سبحان از دعای بنده خشنود می شود.

* کلام خدا و دستور به بندگان درباره درخواست از فضل او.

* چرا انسان باید نیاز به پرستش داشته باشد؟!

* برای چه چیزهایی باید دعا کرد؟!

* کلام امیرالمؤمنین علی- علیه السلام- درباره کلید گنج های خدا

* * * * *

با سپری شدن ماه ها و روزها به ماه پرفضیلت رجب و شب اول آن رسیدیم و امیدواری به دریافت رحمت و برکات فراوان خدای سبحان بیشتر شد. ماه رجب با فضائل فراوان و عطر ذکرالله کثیر فرا رسید و جریان عظیم الطاف پروردگار عالمیان در مرتبه ای متعالی به فضای زندگی انسان ها بالخصوص اهل ایمان شروع شد. یعنی ذکرالله کثیر در این ماه و روزها و ساعات آن و روزه گرفتن در آن و اتصال از طریق دعا و ذکرالله کثیر با پروردگار عالمیان- عزوجل - روح اهل ایمان را در این ماه معطر می کند و علاوه بر آن در خود زمان این ماه جلیل و ساعات آن نوعی عطر بهشتی در عالم معنا در فضای زندگی انسان ها هم جریان می یابد. طبق روش معمول در سال های قبل نوشتن و انتشار مقالاتی در فضائل عظیم این ماه و روش های بهره برداری از برکات آن را شروع می کنیم، و جهت توفیق در این وظیفه اخلاقی از عنایات و کرم و رحمت خدای سبحان و دیگر اسماء الحسنای آن ذات قدوس استمداد می کنیم.

در سال های گذشته در چنین ایامی و مجموع ایام ماه پرفضیلت رجب مقالاتی با عناوین و شماره های ذیل در بخش «کلام ایام» در همین وبسایت (حکمت طریف) منتشر شد.

کلام ایام- 35، گردش کنار نهری در بهشت تا شماره - 40 (در پنج بخش)

کلام ایام - 190، امواج برکات خداوند در ماه رجب تا شماره - 193 (در چهار بخش)

کلام ایام - 263، ماه رجب نهری سرشار از رحمت و برکات خدا تا

در مقالات فوق الذکر متذکر بخشی از فضائل ماه جلیل رجب و روزهای خاصی در آن ماه شدیم مثل روز اول و سالروز ولادت امام باقر- علیه السلام- و سالروز ولادت امام جواد و امام هادی- سلام الله علیهما- و شب و روز سیزدهم یعنی زمان ولادت امیرالمؤمنین علی- علیه السلام- و سرانجام شب و روز بسیار پربرکت مبعث وجود مبارک خاتم پیامبران حضرت محمد (صلی الله علیه و آله و سلم) توصیه می کنیم مقالات فوق مجدداً مورد توجه و مطالعه قرار بگیرد تا استفاده بیشتر از موقعیت این ماه عظیم حاصل شود.

در بخش فضائل خاص ماه رجب در مقالات قبلی متذکر ارزش و اهمیت دو عبادت عظیم یعنی «دعا» و «روزه» شدیم و در مورد دعا عمدتاً به شرح و توضیح و تفسیر دعای مشهور این ماه یعنی دعای:

«يَا مَنْ أَرَّجُوهُ لِكُلِّ خَيْرٍ، وَ آمَنْ سَخَطَهُ عِنْدَ كُلِّ شَرٍّ...» پرداختیم! و در این سلسله مقالات بعد از اشاره ای مجدداً به اصل فضائل این ماه جلیل به ذکر و توضیح دعاهاى دیگر نقل شده از ذوات مقدسه «عترت طاهره» -سلام الله عليهم- خواهیم پرداخت (إن شاء الله تعالى)

تذکر فضائل ماه رجب

برای این ماه عظیم در احادیث نقل شده از ذوات مقدسه معصومین- سلام الله عليهم اجمعین- فضائل عظیمی ذکر شده است و آن سخنان نقل شده در فرهنگ معارف دینی جایگاه آشکار و رفیعی دارد.

از وجود مبارک پیامبر اکرم- صلی الله علیه و آله و سلم- نقل شده است که فرمود:

«رَجَبٌ شَهْرُ اللَّهِ الْأَصْبَحُ يَصُوبُ إِلَيْهِ الرَّحْمَةُ عَلَى عِبَادِهِ» یعنی: رجب ماه بارش رحمت خدا است. خدا در این ماه رحمت خود را بر بندگانش [مثل باران] فرو می ریزد.

باز از آن حضرت- صلی الله علیه و آله و سلم- نقل شده است که فرمود:

«إِنَّ فِي الْجَنَّةِ قَصْرًا لَا يَدْخُلُهُ إِلَّا صَوَامُ رَجَبٍ» یعنی: در بهشت قصری است که جز روزه داران ماه رجب در آن وارد نمیشوند.

از این دو روایت بر می‌آید که ماه رجب زمان نزول مراتب عظیمی از رحمت و برکات خدای سبحان نسبت به بندگان است. بطوریکه مرتبه ای از آن رحمت اختصاص به زمان این ماه عظیم دارد و انسان‌ها به لحاظ ورود این ماه مشمول آن مرتبه از رحمت خدا قرار می‌گیرند و مرتبه متعالی تر از آن اختصاص به روزه داران این ماه و اهل دعا و ذکرالله کثیر دارد.

ما قبلاً و در بعضی مقالات فوق‌الذکر متذکر شدیم که رحمت خدای سبحان و برکات او در شرایط عادی زندگی انسان‌ها از ناحیه اراده و مشیّت او بطور عادی نازل و جاری می‌شود مثل تابش آفتاب و تبدیل آب و خاک به مواد غذایی و اشیاء مورد نیاز زندگی انسانها از قبیل گیاهان و درختان و تبدیل گیاهان به گوشت و شیر و پوست حیوانات که لوازم زندگی انسان‌ها از آن‌ها حاصل می‌شود! و بطور کلی برقراری قوانین و سنت‌های حاکم بر خلقت و رشد و پرورش موجوداتی مثل گیاهان و جانداران و خود انسان‌ها و قوای وجودی آنها.

اما گاهی و در بعضی از زمان‌ها رحمت و برکات خدا بصورت فراوان و علاوه بر شرایط عادی و در مقاطع خاصّ زمانی و مکانی و بصورت فوق‌العاده در فضای زندگی آن‌ها نازل می‌شود و جریان می‌یابد. مثل ساعاتی که در مناطقی از زمین باران زیادی می‌بارد و مزارع و درختان سیراب می‌شوند و گیاهان زیادی در آن مناطق می‌روید و مواد غذایی برای انسان‌ها و سایر جانداران فراوان می‌شود.

در بعضی از زمان‌ها هم نزول باران فواید عظیم تری برای گیاهان و انسانها دارد. مثل زمانی که امکان تابش آفتاب بیشتر می‌شود یعنی روزهای طولانی اواخر بهار و روزهای تابستان یا زمان به ثمر رسیدن میوه‌ها و گیاهان مورد نیاز شدید انسانها. همچنین آمدن باران در شب‌ها و تابش آفتاب در روزها که برکات زیادی برای انسان‌ها به بار می‌آورد.

این وضعیت و مثال‌هایی که ذکر شد در عالم زندگی جانداران انسان‌ها برقرار می‌شود! چه بصورت جریان عادی از رحمت خدا و بصورت متداول و مستمر و دائمی و چه در مقاطع و زمان‌های خاص.

چنین وضعیتی در عالم معنا و عالم باطن هم برقرار است بطوریکه رحمت و برکات خدای سبحان در یک جهت بطور عادی و مستمر و در همه زمان‌ها و مکان‌ها در فضای زندگی انسانها برقرار می‌باشد مثل امکان ارتباط آن‌ها با پروردگار عالمیان و درخواست نیازهای خود و آرامش

و اطمینان قلبی از ناحیه «ذکرالله» و قرائت کلام خدا در زمان ها و مکان های عادی.

اما گاهی و در بعضی از زمانها و مکانها، فرصتهای گرانبهائی برای انسانها و دریافت رحمت و برکات بیشتر و فراوان تر به وجود میآید مثل زمان های مناسب برای دعا و درخواست و زمان نزول باران و یا زمانی که اهل ایمان در مقابل حملات کفار و دشمنان دین خدا برای جهاد آماده شده‌اند و قطرات خون آنها در راه دفاع از وطن خود و از حقوق انسانها و مجموعاً دین خدا بر روی زمین میریزد- طبق آنچه در احادیث دینی نقل شده است- و یا روزهای خاص و اعیاد دینی مثل عید قربان و عید فطر و عید مبعث و عید غدیر و اعیاد دیگر و مثل زمانی که انسان روزه‌دار است و وقت افطار و سحر در ماه رمضان و زمانهای امثال آنها.

ماه رجب و روزها و شبها و ساعات آن از مناسب ترین زمان ها برای دریافت رحمت و برکات خدای سبحان و پاکسازی قلب و رسیدن به خواسته های حقیقی و بطور کلی نزول مراتب عظیمی از رحمت خدا و به جریان افتادن امواج عظیمی از الطاف و برکات او در فضای زندگی انسانها است.

نزول برکات خداوند در ماه رجب و جریان آن در زندگی انسانها دو جهت و صورت دارد یکی از ناحیه مشیت عمومی خدای سبحان به جهت جلالت و عظمت و فضائل عمومی این ماه، دیگری از ناحیه موقعیت گروهی از بندگان و اعمال و رفتارهای آنها و رعایت و در نظر گرفتن هر دو جهت بسیار ضروری و متضمن فواید فراوان و عظیمی است.

دو موضوع اساسی لازم است در این ماه عظیم مورد توجه قرار بگیرد یکی ارتباط و اتصال به منابع عظیم رحمت و برکات خدا از طریق دعا و دیگری روزه گرفتن در تمام ایام این ماه بالخصوص روزهای اول و بعضی روزهای دیگر که در ادامه این مباحث ذکر خواهد شد.

البته مراد این نیست که اعمال این ماه جلیل و عبادات در آن منحصر به این دو مورد باشد، نه! بلکه این دو عبادت یعنی دعا و ارتباط با خدای سبحان و روزه گرفتن، محور اعمال و عبادات در این ماه می باشد و اما تمام کارهای خیر و سایر عبادات هم در این ماه باید مورد توجه بیشتر قرار بگیرد مثل کمک به نیازمندان و رعایت حرمت خاص این ماه مثل خودداری از جنگ و ایجاد امنیت برای انسانها و زیارت خانه خدا بصورت عمره و عبادات دیگر.

از امیرالمؤمنین علی- علیه السلام- نقل شده است که فرمود:

«مَنْ تَصَدَّقَ بِصَدَقَةٍ فِي رَجَبٍ ابْتِغَاءً وَجْهَ
اللَّهِ أَكْرَمَ لَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِي
الْجَنَّةِ مِنَ الثَّوَابِ بِمَا لَا عَيْنٌ رَأَتْ وَ لَا
أُذُنٌ سَمِعَتْ وَ لَا خَطَرَ عَلَى قَلْبٍ بِشَرٍّ»⁽¹⁾ یعنی: کسی
که در ماه رجب جهت رضای خدا صدقه ای بدهد، خداوند روز قیامت با
اعطای ثوابی او را اکرام می‌کند که نه چشمی آن را دیده و نه گوشی
شنیده و نه به قلب انسانی خطور کرده است. مراد نوعی پاداش و
مقداری است که فوق حد² ادراک عادی انسانی در عالم دنیا است.

امام کاظم- علیه السلام- فرمود:

«رَجَبٌ نَهْرٌ فِي الْجَنَّةِ أَشَدُّ بَيَاضاً مِنْ
الْلَّبَنِ وَ أَحْلَى مِنَ الْعَسَلِ مَنْ صَامَ يَوْمَ مَنْ
رَجَبٍ سَقَاهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ مِنْ ذَلِكَ النَّهْرِ»⁽²⁾
یعنی: رجب نهری است در بهشت که سفیدتر از شیر و شیرین تر از عسل
می باشد، و اگر کسی روزی از ماه رجب را روزه بگیرد، خداوند از آن
نهر به او می نوشاند. مراد این است که او اهل بهشت خواهد بود و
از نعمت های خاصی در بهشت بهره مند خواهد شد.

باز از امام کاظم- علیه السلام- نقل شده است که فرمود:

«رَجَبٌ شَهْرٌ عَظِيمٌ يُضَاعَفُ اللَّهُ فِيهِ الْحَسَنَاتِ
وَ يَمْحُو فِيهِ السَّيِّئَاتِ وَ مَنْ صَامَ يَوْمَ مَنْ
رَجَبٍ تَبَاعَدَتْ عَنْهُ النَّارُ مَسِيرَةَ سَنَةٍ وَ مَنْ
صَامَ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ»⁽³⁾ یعنی: رجب
ماه عظیمی است، خدا در آن ماه حسنات را مضاعف گرداند و سیئات را
در آن از بین می‌برد. کسی که یک روز از ماه رجب را روزه بگیرد آتش
به اندازه یک سال راه از او دور می شود. و کسی که سه روز از آن
را روزه بگیرد بهشت بر او واجب می شود.

در یکی از مقالات قبلی در این زمینه توضیحی درباره موضوع ورود به
بهشت به جهت انجام دادن بعضی از عبادات، آمده است که توصیه می
کنیم آن موضوع مورد مطالعه قرار بگیرد.⁽⁴⁾

از ذکر فضائل ماه رجب به همین مقدار اشارات کوتاه اکتفاء می‌کنیم
و خوانندگان گرامی را مجدداً به مطالعه مقالات قبلی توصیه می‌کنیم

و جهت جلوگیری از اتلاف فرصت‌ها و بهره مندی بیشتر از موضوع دعا و دعاهای مخصوص این ماه از همین روز اول وارد بحث در این زمینه می‌شویم.

عبادتی به نام دعا

درباره موضوع دعا و ضرورت و اهمیت و فواید آن قبلاً چند مقاله عمدتاً بصورت پاسخ به سؤالاتی در این زمینه در این وبسایت منتشر شده است از جمله:

31- چرا دعاهایمان مستجاب نمی‌شود؟!

36- چرا انسان باید نیاز به پرستش داشته باشد؟!

73- حکمت خواندن نماز و دعا و قرآن چیست؟!

92- برای چه چیزهایی باید دعا کرد؟!

220- آیا می‌توانیم بجای دعا قرآن بخوانیم؟!

مطالب مقالات فوق متضمن مباحث پرفایده‌ای درباره دعا و اتصال به پروردگار عالمیان از طریق دعا و درخواست از فضل و احسان و کرم او است! و در زمان ورود به ماه عظیم رجب توصیه می‌کنیم که مقالات فوق و مقاله‌ای که ذیلاً ذکر می‌شود مورد توجه و مطالعه قرار بگیرد و این توصیه هم برای عزیزانی است که اخیراً با وبسایت «حکمت طریف» ارتباط پیدا کرده‌اند و هم برای کسانی که قبلاً این مقالات را مطالعه کرده‌اند. یعنی تذکر این موضوع بسیار با اهمیت بطور مجدد و مکرر لازم است. چون موضوع «دعا» هم در قرآن مجید بطور مکرر مورد تذکر قرار گرفته است! و بندگان خدای سبحان هر روز با آن عبادت عظیم ارتباط دارند.

اما علاوه بر مقالات فوق الذکر، بطور کلی دعا یکی از موضوعات اصلی مورد بحث و گفتگو در همین وبسایت و دسته بندی‌های آن است. تحت عنوان:

تفسیری از دعاهای معصومین (علیهم السلام).

در این بخش قطعه‌ای از اولین مقاله در این زمینه را عیناً نقل می‌کنیم:

«امام امیرالمؤمنین علی (علیه السلام) در نامه‌ای که به فرزند و

وصی و جانشین خود امام حسن مجتبی (علیه السلام) نوشته فرموده است:

«ثُمَّ جَعَلَ فِي يَدَيْكَ مَفَاتِيحَ خَزَائِنِهِ بِمَا أُذِنَ لَكَ فِيهِ مِنْ مَسْأَلَتِهِ، فَمَتَى شِئْتَ اسْتَفْتَحْتَ بِالِدُعَاءِ أَوْ ابْوَابِ نِعَمِهِ، وَاسْتَمَطَرْتَ شَأْبِيبَ رَحْمَتِهِ»⁽⁵⁾ یعنی: سپس خداوند کلیدهای گنجینه های خود را در اختیار تو قرار داده، با اذنی که به تو داده در درخواست از او، پس هر وقت خواستی می توانی با دعا، درهای نعمت او را بر روی خود باز کنی و رگباری از رحمتش را فرود آوری.

پس از نظر امیرالمؤمنین علی (علیه السلام) دعا به منزله کلید درهای نعمت های پروردگار است و انسان می تواند با آن به گنجینه های بی پایان نعمت های او راه پیدا کند و هر میزان از آن گنج ها که خواست بدست آورد و می تواند سبب نزول رگبار فراوانی از رحمت خداوند بسوی خود و دیگران شود.

انسان ها نیازهای زیادی در فضای زندگی خود دارند از قبیل وسائل معاش و زندگی روزمره مثل غذا و لباس و مسکن و سلامت از امراض و امنیت و ازدواج و روابط مطلوب در زندگی با دیگران و فرزندان سالم و رشد یافته با اخلاق و رفتار مطلوب، و مسافرت و کسب علم و امثال آن ها.

همچنین عوامل متعددی می تواند آرامش روحی و امنیت خاطر انسان ها را در معرض آسیب ها قرار دهد. بطور کلی در زندگی انسان ها عوامل رنج دهنده و نگران کننده ای وجود دارد، مثل نگرانی از وضعیت جسمانی خود در سنین پیری، حوادث خطرناکی که منتهی به جراحت ها یا مرگ می شود، نگرانی از آینده افراد خانواده و فقر یا مریضی یا حوادث نامطلوب دیگر در زندگی آن ها، نگرانی از جنگ ها، آشوب ها، گرفتاری ها و نگرانی از تنها ماندن و بی اعتنائی دیگران قرار گرفتن، بالخصوص در سنین پیری و نگرانی از فوت افراد خانواده و بستگان و دوستان و نگرانی های زیاد دیگر.

سرانجام بالاتر و مهمتر از همه این ها، نگرانی از وضعیت خود در عالم بعد از دنیا و در فضای زندگی اخروی است و اینکه آیا او اهل نجات و اهل بهشت خواهد بود، یا اینکه همراه همه تبهکاران و افراد پلید و آدمکش و ظالم در جهنم سقوط خواهد کرد!!! حال اگر چه موقعیت زندگی انسان در عالم آخرت غالباً مورد غفلت ها و کم توجهی ها و حتی بی اعتنائی ها و بی توجهی ها قرار می گیرد، اما در هر

صورت این موضوع در رأس مسائل مهم زندگی و با اهمیت تر از هر موضوع دیگری در زندگی قرار دارد.

حال اگر یک انسان با داشتن نیازهای زیاد و نگرانی‌ها و خوف‌ها از حوادث سنگین و خطرناک و آینده نامطمئن، به بعضی از امکانات زندگی و موقعیت‌های مطلوب دسترسی پیدا کند، لذتی و آرامشی اگر چه در محدوده معینی پیدا خواهد کرد بعنوان مثال: اگر او مال فراوانی بدست آورد از ناحیه شغل پر درآمد و یا امثال آن، بخشی از مشکلاتش برطرف خواهد شد، او می‌تواند با آن مال فراوان، خانه‌ای و وسیله نقلیه‌ای تهیه کند و مقداری ذخیره و پس‌انداز برای افراد خانواده فراهم کند و نیازهای مالی بعضی از بستگان و دوستان و همسایگان نیازمند خود را هم برطرف کند.

اما ثروت و مال فراوان نمی‌تواند نگرانی‌های او را از حوادث مصیبت‌بار مثل وقوع زلزله‌ها و جنگ‌ها و ابتلاء به بعضی بیماری‌ها و حوادث مرگبار در مورد خود و افراد خانواده و بستگان جلوگیری کند.

حال اگر انسان به قدرت و دارائی و رحمت بی‌پایان خداوند متصل شود به آرامش و اطمینان قلبی کامل می‌رسد. چون دارائی خداوند نامحدود است و ملک آسمان‌ها و زمین برای اوست، و کرم او هم نامحدود است و رحمت او هم همینطور و علم او هم به همه زندگی انسان‌ها و حال و آینده آن‌ها احاطه دارد، او به نیازهایی از انسان‌ها علم دارد که خود انسان‌ها از آن‌ها در غفلتی بسر می‌برند.

راه اتصال به دارائی و قدرت و علم و رحمت بی‌پایان خداوند هم «دعا» و درخواست از اوست و او دوست دارد که بندگانش از او درخواست کنند تا او نیازهای آن‌ها را تأمین کند و درخواست‌های آن‌ها را بپذیرد.

در معارف دین توحیدی توصیه‌های زیادی در مورد «دعا» بعمل آمده است و بطور مکرر به انسان‌ها دستور داده شده است که دعا کنند. منظور از دعا در این مباحث، درخواست از خداوند و اظهار نیاز به او است. و برقرار کردن نوعی ارتباط با خداوند. در رفتاری بنام دعا انسان از پروردگارش می‌خواهد که نیازهای او را برطرف کند و خواسته‌های او را تأمین کند. بخش قابل توجهی از آیات قرآن به موضوع دعا اختصاص یافته است. یا بصورت دستور خداوند به بنده‌ها در مورد دعا! یا نقل دعای پیامبران و یا گروه‌های خاصی از انسان

ها مثل: اولوالالباب، ابرار، متقین، محسنین و دیگران.

خداوند عزوجل می فرماید:

«وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ» (غافر/۶۰) یعنی پروردگارتان فرمود: مرا بخوانید تا بپذیرم و پاسخ دهم، آنان که از عبادت من سرپیچی می کنند، بزودی سر افکنده وارد جهنم خواهند شد. در این آیه اهمیت زاید الوصف دعا مورد تذکر قرار گرفته و اینکه دعا نوعی عبادت است و ترک دعا یعنی ترک عبادت خداوند. منظور این است که در موضوع دعا علاوه بر درخواست نیازها از خداوند، اصل ارتباط با او و نیاز انسان به این ارتباط هم مورد نظر می باشد. اگر این نوع ارتباط با خداوند برقرار نشود، انسان گرفتار نوعی شرک و کفر خواهد شد و سرانجام در جهنم سقوط خواهد.

همچنین خداوند می فرماید:

«وَأَسْأَلُ لَوْلَا اللَّهِ مِنِّي فَضْلُهُ إِنَّ اللَّهَ كَانُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا» (النساء/۳۲) در این آیه هم خداوند دستور درخواست از فضل خودش را به بندگانش می دهد. یعنی انسان ها راهنمایی شده اند به اینکه نیازهای خود را از پروردگارشان درخواست کنند و با این عمل قدرت ناچیز خود را به قدرت بی پایان خداوند متصل کنند»^(۶).

در بخش بعدی بخواست خدای کریم حکیم به ذکر و شرح و توضیح بعضی دعاهاى عمومى و اختصاصى ماه عظيم رجب خواهيم پرداخت. (إن شاء الله تعالى)

الیاس کلانتری

1398/12/06

پاورقی ها:

1- فضائل الا شهر الثلاثة، ج ۱، ص ۳۷

2- من لا يحضره الفقيه، شيخ صدوق، دارالكتب الاسلاميه، ج 2، ص 56، باب ثواب صوم رجب، حديث 2

3- همان، حديث 3

- 4- مقاله: کلام ایام- 35، گردش کنار نهری در بهشت
- 5- نهج البلاغه، نامه 31، «من الوالد الفان المقرّ للزمان»
- 6- وبسایت حکمت طریف، بخش تفسیری از دعاهای معصومین (ع)، مقاله 1